

чення самостійної роботи. Наш досвід свідчить про те, що використання інтерактивних методів навчання сприяє розвитку самостійного мислення лікарів-інтернів, формуванню необхідності поповнювати свої знання, розвитку цілеспрямованої пізнавальної діяльності.

В організації СРС важливим є використання сучасних ІКТ, які забезпечують високий рівень професійної та інформаційної культури майбутніх лікарів. Новітні ІКТ включають насамперед тестово-контролюючі програми, а також мультимедійні електронні посібники. У зв'язку зі стрімким розвитком потужного інформаційного простору лікарі-інтерни самостійно працюють з різними ресурсами мережі Інтернет у запропонованому викладачем напрямку.

Висновки. Організація СРС з використанням інтер-

активних методів навчання та ІКТ забезпечує якісне засвоєння матеріалу, розвиває творчу складову, формує практичні навички та вміння, в тому числі роботу з науковою літературою та інформаційними ресурсами.

Література.

1. Свінницький А.С. Упровадження засад Болонського процесу в практичну підготовку лікарів на до-та післядипломному етапах /А. С.Свінницький // Практикуючий лікар. –2011. –№ 3.–С. 111-114.

2. Хребтій Г.І. Інноваційні технології, направлені на розвиток клінічного мислення у студентів вищих навчальних закладів України/Г.І.Хребтій//Буковинський медичний вісник.-2015.-Т.19,№2.-С.252-255.

УДК 378.147.046-021.68:[378.4:61](477.64-25)

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ У ЗДМУ

Колесник Ю.М., Боярська Л.М., Ганчева О.В.

Запорізький державний медичний університет

MODERN TECHNOLOGIES AND METHODS OF POSTGRADUATE MEDICAL EDUCATION INTERNSHIP DOCTORS IN ZSMU

Kolesnyk Y.M., Boiarska L.M., Hanicheva O.V.

Zaporizhzhia State Medical University, Zaporizhzhia

Резюме. Мета роботи. Проаналізувати технології та методи навчання в післядипломній медичній освіті лікарів-інтернів, що вивчають педіатрію, в Запорізькому державному медичному університеті. **Основна частина.** При навчанні лікарів-інтернів доцільно поєднання традиційних пояснювально-ілюстративних з активними та інтерактивними методами викладання. **Висновки.** Співробітництво професорсько-викладацького складу кафедр та їх вихованців в процесі спільних навчальних творчих процесів є дієвою активною формою навчання.

Ключові слова: методи інтерактивного навчання, лікарі-інтерни

Summary. The aim of the study. Analyzing of modern technologies and methods of postgraduate medical education internship doctors in Zaporizhzhya state medical university. **The main part.** During internship doctors' education it is necessary to combine traditional explanatory and illustrative with active and interactive methods. **Conclusions.** Cooperation of the teaching staff of the departments and their young doctors in the joint educational creative processes is an effective form of study.

Key words: methods interactive learning, internship doctors

Вступ. В період реформування сфери охорони здоров'я зростає значущість кадрового потенціалу – підготовка якісних, конкурентоспроможних фахівців в сфері охорони здоров'я, які би усвідомлювали багатогранну працю лікаря та мали достатню компетенцію щодо її виконання. В цьому контексті виховання фахівців на етапі інтернатури набуває особливе і вирішальне значення. В сьогоденні методи навчання обговорюються викладацькою спільнотою на сторінках преси. Кожен з сучасних методів навчання (активний і пасивний) має свої переваги і недоліки.

Мета роботи. Проаналізувати технології та методи навчання в післядипломній медичній освіті лікарів-інтернів, що вивчають педіатрію, в Запорізькому державному медичному університеті.

Основна частина. Відмінності сучасних методів навчання – активних чи пасивних – пов'язані з різним ступенем активної участі осіб, що навчаються, в навчально-пізнавальній діяльності при отриманні та засвоєнні нової інформації.

До пасивних методів навчання відносять читання лекцій, які вважаються одним з не дуже ефективних засобів надання інформації [1]. Це традиційне пояснювально-ілюстративне навчання з авторитарною взаємодією. Інтерн займає позицію пасивного слухача інформації, викладач є дійовою особою і дії слухачів повністю контролюються і активізуються ним (рисунок 1).

Ми вважаємо, що з точки зору передачі клінічного досвіду майбутнім фахівцям, лекція залишається актуальною формою. Для підвищення ефективності засвоєння лекційного матеріалу на кафедрі дитячих хвороб ЗДМУ використовуються деякі трансформації його застосування – проблемне викладання у бінарному стилі – двома доповідачами різними за фахом, або викладання ілюстрованих випадків з клінічної практики, в яких подаються власне клінічний випадок, аналізи різних методів діагностики, методики лікування та літературний огляд за нозологічними формами. Майстерно викладена лекція може бути взірцем для майбутніх лікарів не лише за змістом, але й за оформленням, компоновкою, психологічними прийомами, що, можливо, в майбутньому інтерни зможуть використовувати у своїй практиці.

Активні методи навчання (АМН) спонукують до активної розумової й практичної діяльності в процесі оволодіння матеріалом, коли активний не тільки викладач, але й

Піраміда навчання

Рисунок 1. Піраміда засобів навчання.

слухачі. При АМН інтерн і викладач щоденно знаходяться в ситуації активного діалогу. Найбільш ефективними АМН є ситуаційні методи: аналіз конкретних ситуацій, вирішення практичних завдань, розбір інцидентів, ділові ігри. Один з варіантів АМН – інтерактивне навчання (ІН). ІН засноване на психології людських взаємин і взаємодій, побудоване на взаємодії інтерна з навчальним оточенням, навчальним середовищем, яке служить областю освоєння медичного досвіду та дозволяє вчитися взаємодіяти між собою [2].

На кафедрі дитячих хвороб ЗДМУ широко використовують активні та інтерактивні методи навчання. В арсеналі кафедри наступні освітні прийоми: творчі завдання інтернам, навчальні ігри (рольові, ділові, освітні), соціальні проекти.

Викладачами кафедри втілений метод комбінаційного навчання при підготовці і проведенні семінарських занять. Теоретичний матеріал лікарі інтерни педіатричного профілю мають можливість опанувати самостійно. Для них створені електронно-навчальні програми на базі платформ MOODL та EDX з набором інтерактивних лекцій, використанням і аналізом відео-, аудіо- матеріалів та тестовим контролем їх засвоєння, згідно програмам дисципліни. Викладач при цьому повинен методологічно якісно організувати самостійну роботу інтернів та контролювати її виконання.

Практичне застосування набутих знань лікар-інтерн має реалізувати впродовж практичного заняття з «кейс-методом» викладання. Така організація навчання змушує інтернів активно набувати, переробляти і реалізовувати навчальну інформацію для вирішення клінічної задачі, яка представлена в дидактичній формі з імітаційним моделюванням.

Найсильніше впливає та підвищує інтелектуальну активність лікарів-інтернів дух змагання, суперництва, який проявляється, коли вони колективно шукають істину при вирішенні клінічної задачі. Паралельно діє відомий психологічний феномен «зараження», внаслідок чого будь-яка висловлена колегою думка здатна мимоволі викликати власну, аналогічну або близьку до висловленої, або, навпаки, зовсім протилежну. Природньо, що при навчанні інтерн припускається помилок, і задача викладача полягає

в тому, щоби в процесі навчання, інтерн вивчав їх, аналізував і не допускав в майбутній практичній професійній діяльності.

Викладач в умовах викладання «кейс-методом» – творець умов для ініціативи інтернів, партнер, консультант, забезпечує успішну групову комунікацію (фасилітатор), приділяє основну увагу організації ефективної взаємодії та допомоги інтернам в роботі. Таким чином, активні методи навчання – це навчання діяльністю.

Для оволодіння основами клінічного мислення та розширення клінічного досвіду інтернів на кафедрі дитячих хвороб впроваджено щотижневий розбір ситуацій з практики, обговорення складних і дискусійних проблем (зокрема клінічних протоколів різних країн), які готують самі інтерни під керівництвом викладачів. При такій організації навчання знання вибудовується через спільну діяльність, через діалог, полілог інтернів між собою і наставником. Викладачі створюють умови для творчості, особистісного розвитку, формують самостійність і розуміння особистої відповідальності за своє навчання. Це забезпечує об'єктивно суттєво кращі, в порівнянні з традиційними методами, результати навчання практичної діяльності.

Використання суспільних ресурсів є один з методів інтерактивного навчання. Один з них – робота інтернів з підлітками шкіл та середніх навчальних закладів з профілактики СНІДу та інших захворювань. Сучасність та безпосередність обстановки при організації співбесід в режимі on line підвищують ефективність заходу.

Крім того, на кафедрі створений Internet-ресурс портал «Кроки до здоров'я», на сторінках якого лікарі-інтерни (педіатри та сімейні лікарі) під керівництвом викладачів ведуть профілактичну роботу з населенням у вигляді оригінальних статей, та відповідають на запитання батьків. На сторінках порталу також розміщена інформація щодо професійної діяльності інтернів: відеоролики з практичними навичками для педіатрів, неонатологів, дитячих хірургів, дитячих анестезіологів, в тому числі підготовлені інтернами, окремі лекції, практичні навички з невідкладної допомоги.

Впродовж останніх років на кафедрі дитячих хвороб впроваджено проведення монотематичних конференцій з

метою засвоєння тем навчальної програми, які є дуже важливими, але на погляд інтернів, «не цікавими» – «Вигодування дітей різного віку» або складними для розуміння в межах відведених програмою годин («Імунодефіцитні стани у дітей») та інші.

Кожна конференція потребує ретельної підготовки як лікарів-інтернів так і викладачів. Так у поточному році проведено конференцію «Імунологічні читання», яка підготовлена силами двох кафедр – кафедри дитячих хвороб (зав.кафедрою професор Боярська Л.М.) та патологічної фізіології (зав.кафедрою професор Ганчева О.В.).

Підготовка конференції потребувала розробки генерального плану проведення з визначенням мети та задач заходу, спільної, творчої роботи двох колективів – викладачів кафедр дитячих хвороб та патологічної фізіології та їх вихованців – чисельної ініціативної групи лікарів-інтернів. Для більш поглибленого вивчення теми поряд з опрацюванням історій хвороб, періодичної та фундаментальної літератури кожен лікар-інтерн мав змогу отримати консультації викладача з кафедри педіатрії та фахівця з кафедри патологічної фізіології, залученого до консультативної групи. Викладачі допомагали в спрямуванні вектору доповіді. Клініцисти акцентували увагу на загальних та індивідуальних клінічних проявах представлених захворювань. Патолофізіологи детально роз'яснювали особливості ланцюгів патогенезу у кожному окремому випадку первинного імунодефіциту. Внаслідок командної роботи підготовлено 15 доповідей.

Підготовка таких конференцій потребує високого рівня кваліфікації викладачів кафедр, позитивних та демократичних відносин між викладачами та інтернами. Чотирирічний досвід використання такого методу підго-

товки дав позитивні результати. Кожна конференція дає відчутний прорив в засвоєнні лікарями-інтернам відповідного матеріалу.

Висновки. Навчання майбутніх лікарів на етапі інтернатури має велике значення у формуванні фахового професіоналізму. При навчанні лікарів-інтернів для кращого засвоєння медичних знань та надбання організаційних навичок доцільно використовувати поєднання традиційного пояснювально-ілюстративного з активними та інтерактивними методами викладання.

Інтерактивне навчання на етапі інтернатури в ЗДМУ має різні форми, в тому числі і форми монотематичних конференцій. Співробітництво професорсько-викладацького складу клінічних та теоретичних кафедр та їх вихованців в процесі спілкування при підготовці конференції є дієвою активною формою навчання.

Література

Masters, K. Edgar Dale's pyramid of learning in medical education: a literature review / K.Masters. – Med Teach., 2013. – №11 (35). – P.1584–1593

Максименко С.Д. Педагогіка вищої медичної освіти: підручник / С.Д. Максименко, М.М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.

References.

Masters, K. Edgar Dale's pyramid of learning in medical education: a literature review. Med Teach. 2013; 35(11): pp. 1584–1593

Maksymenko S.D. (2014) Pedagogika vyshchoi medychnoi osvity: pidruchnyk [Pedagogy of Higher Medical Education: Textbook]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. 288 p [in Ukrainian]

ВЕБІНАРИ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПРОВІЗОРІВ

Коритнюк Р. С., Давтян Л. Л., Мінцер О. П., Дроздова А. О.

Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика

Одним із сучасних методів навчання є використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), складовою яких є вебінари. Це онлайн-семинар, що організований за допомогою web-технологій в режимі прямої трансляції і підтримує зв'язок між учасниками та викладачем через Інтернет. Учасники мають можливість чути і бачити тренера, задавати питання. Після завершення заходу залишається запис, який також можна використовувати в цілях навчання. Особливо це є важливим для спеціалістів-провізорів, які працюють у приватних фармацевтичних установах і не мають змоги стаціонарно навчатися на курсах підвищення кваліфікації [2, 4, 5].

Викладачами кафедри фармацевтичної технології і біофармації проведено вебінари, телеконференції, опубліковано ряд робіт по андрагогії (навчання дорослих) [1, 6]. Наприклад, у 2014р. разом з проф. О. П. Мінцером відбувся вебінар з викладачами Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського щодо системи післядипломної підготовки лікарів і провізорів з використанням сучасних ІКТ. В режимі он-лайн також обговорювалося дискусійне питання щодо доцільності використання ІКТ для набуття практичних навичок. На той час прийшли до висновку, що це можливо і необхідно.

Доктор фармацевтичних наук А. О. Дроздова прийняла участь у Всеукраїнській науково-методичній відеоконференції з міжнародною участю «Актуальні питання дистанційної освіти та телемедицини 2014» [3].

В подальшому в 2016 р. за участю проф. Р. С. Коритнюк відбулася телеконференція на тему «Андрагогічні підходи у підвищенні кваліфікації провізорів-інтернів» [7].

Для лікарів-дерматологів України професорами Л. Д. Каложною, Р. С. Коритнюк, Л. Л. Давтян був проведений вебінар на тему «Екстемпоральна рецептура як індивідуалізований підхід до лікування дерматологічних захворювань». Відбулася жвава дискусія, яка показала необхідність відродження приготування в аптеках лікарських засобів за рецептами лікарів.

В 2017р. за участю професорів О. П. Мінцера, Л. Л. Давтян, Р. С. Коритнюк і доц. І. О. Власенко відбулося декілька дискусійних вебінарів із лікарями, провізорами і населенням на учбовій базі НМАПО імені П. Л. Шупика в м. Свалява. Обговорювалися питання вживання ліків в залежності від біоритмів, їжі, лікувально-профілактичної косметології, діабету тощо.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій при навчанні провізорів, лікарів та інтернів-провізо-